

Centre Comarcal Lleidatà

ENTITAT DECLARADA D'UTILITAT PÚBLICA
CREU DE SANT JORDI

MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL

Gran Via de les Corts Catalanes 592, 1r – BARCELONA 08007 - Desembre 2007 - Nº 19
TL. 933 182 788 – FAX 934 127 674 – E-mail: cclleidata@ya.com - http://www.cclleidata.com

Equip de redacció

Josep Bellet i Falcó
DIRECCIÓ

Joan Miquel Peguera
SOTS-DIRECTOR

Joaquim Durany Mauri
COORDINADOR

Gràfiques Colorama
DISSENY I IMPRESSIÓ

Sumari

Activitats del centre
PAGS 2- 3

Comarques Lleiditanes
PAGS 4 - 5

Opinió
PAGS 6-7-8-9-10-11

Salut
PAG 12

Pàgines Literàries
PAG 13 - 14 - 15

Aires poètics
PAG 16

Història de Catalunya
PAG 17 - 18 - 19

Personatges de Catalunya
PAG 20 - 21

En racó d'en Quim
PAG 22 - 23

Miscel·lània
PAG 23

1927 80 2007 ANIVERSARI

**La Junta de Govern i el
Consell Consultiu us
desitgen Bon Nadal en el
80è aniversari de la fun-
dació del Centre
Comarcal Lleidatà, així
com un feliç i pròsper
2008**

Editorial

Jaume Gilabert,
president de
la Diputació de
Lleida

Per celebrar la clausura del 80è aniversari de la fundació del CENTRE, no podíem haver rebut major regal que comptar amb la presència de l'Il·lustríssim President de la Diputació Provincial de Lleida, senyor Jaume Gilabert. La seva estada a casa nostra, que també és la seva, ens omple de satisfacció i ens encoratja a continuar sent una avançada de les terres de Lleida a Barcelona, dedicació que, com va dir el nostre president, senyor Josep Bellet, en l'elocució pronunciada el dia 13, atorga al CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ suficients mèrits per aspirar a ser considerat un poble més de la província de Lleida situat al bell mig de la ciutat Comtal.

Els principis de catalanisme, cultura, i esbarjo que impulsaren els nostres fundadors en crear un Centre d'aquesta naturalesa en plena dictadura de Primo de Rivera, han estat mantinguts al llarg de la nostra existència, fins i tot en els temps difícils de la dictadura franquista. La nostra perseverança ha fet possible que la Generalitat de Catalunya ens honorés com ENTITAT DECLARADA D'UTILITAT PÚBLICA i ens considerés mereixedors de la CREU DE SANT JORDI. En la mateixa línia l'Ajuntament de la Ciutat ens ha honorat atorgant-nos la MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL. Aquestes distincions ens honren, perquè s'han assolit per haver estat fidels a uns principis de lleialtat a Catalunya dins del marc barcelonès, sense que en cap moment s'aiguallís la nostra idiosincràsia lleidatana ni es debilités el caràcter propi de les dones i els homes de la Terra Ferma.

Serveixi la commemoració del vuitantè aniversari del nostre Centre Comarcal Lleidatà per refermar-nos en la conducta de portar amb dignitat i coratge l'estendard lleidatà en la capital de Catalunya.

ACTIVITATS DEL CENTRE curs 2007-2008

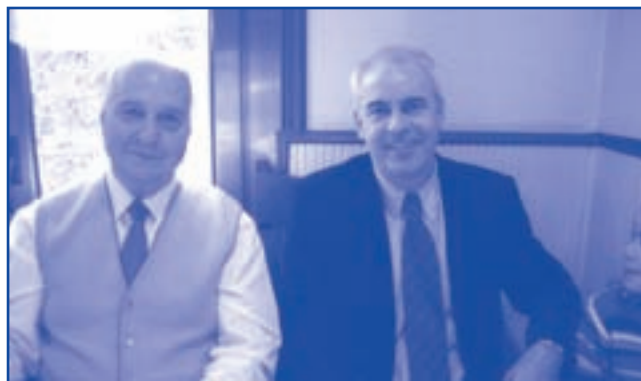
Celebració 80è Aniversari,
Moment de la conferència.

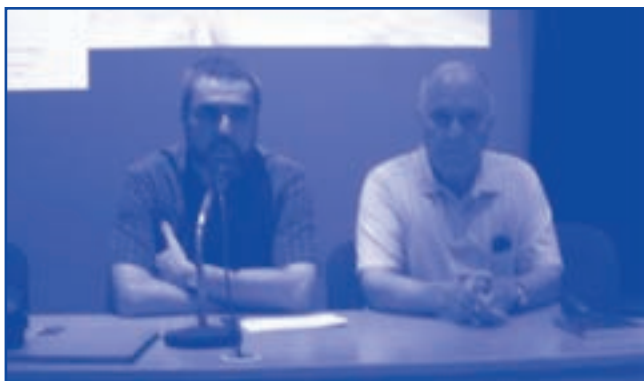
El Senyor President de la Diputació de Lleida
en el banquet celebrat al Centre.

Xerrada ADEC
Senyor Bernat Joan al centre, en el moment de la xerrada

Alcalde de Solsona Senyor Xavier Jounou i
el President del Centre

Inauguració curs Fundació d'Estudis Històrics de
Catalunya. Senyor Armand Sanmamed i president.

Tercera Diada del Cargol.
Doctora Sanpau i Josep Bellet

Xerrada en motiu de la visita al Centre.
Joan Miquel Peguera, Jordi Hereu i president.

Tercera Diada del Cargol
Junta Fecoll, president i doctora Sanpau

Visita Senyor Alcalde al Centre.
Conversant amb els socis.

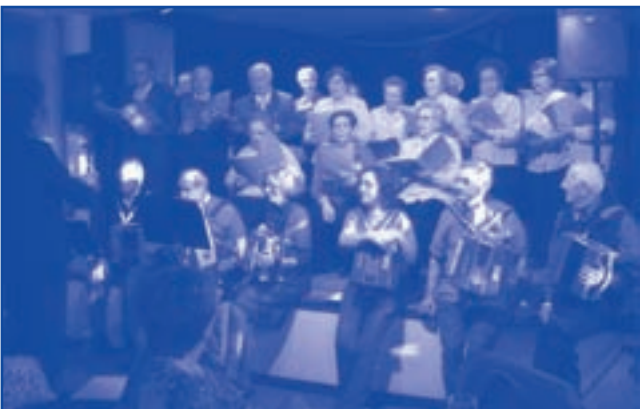
Confèrència donada pel senyor Josep Espunyes.

Visita Senyor Gerard Guiu, Director

Dinar dia de Balaguer

Trobada dia de Solsona
Coral Sant Jordi i Grup acordionista.

Dia de Balaguer, Senyor Bellet, Senyor Aguilà
Alcalde Balaguer i Senyor Paguera

Alcalde de Tàrraga, Senyor Joan Amésaga
Signant el llibre de visites.

Dinar dia de Tàrraga

COMARQUES LLEIDATANES

ANÈCDOTES DE LA PRIMERA VISITA
REIAL ESPANYOLA A LA VALL D'ARAN

Per JOSEP Mª PUJAL

Corria l'any 1920 quan un jove aranès complia el Servei militar a l'Àfrica (Marroc espanyol)

El Rei d'Espanya, Alfons XIII, realitzà una visita a aquelles terres, i enmig d'una protocol·lària

revista a la tropa, i de peu dalt del seu flamant "Hispano Suïssa", de cop es parà el motor del cotxe, i per més que el xofer intentava l'arranjament del vehicle, no podia sortir-se'n.

Aquest xicot de l'Aran, format com tots els que rendien homenatge al Monarca, anava xiuxiuejant amb veu poc perceptible: "Si em deixessin intervenir a mi, li reparava el cotxe en cinc minuts"

La frase fou escoltada per un oficial que estava prop seu, per cinquena vegada, quan es decidí transmetre-ho a l'ajudant del Rei, tot dient: "Aquí hay un soldado que dice poder solucionar la averia del automóvil en cinco minutos". Passava el temps i no s'hi trobava solució, així que demanaren que és presentés aquell soldat, i posant-se a la feina, ben prompte complí el que havia promès, quedant l'auto a punt de marxa.

El Rei, encuriósit pel fet, preguntà personalment al soldat "Usted, de dónde es?", i la resposta fou: "Soy del Valle de Arán, Majestad". El Monarca encara ho entengué menys, i li digué "Cómo és que sabes de coches si en tu valle, no hay ni carretera?" i l'Aranès li va dir "Es que yo estuve trabajado en la fábrica Renault, en París durante dos años".

Alfons XIII, decidit, el designà des d'aquell moment, el seu xofer personal, feina que va continuar, una vegada hagué complert el Servei militar.

Quan duia ja temps en la seva nova feina, sempre que se li pre-

sentava l'oportunitat parlava al Monarca del com era de bella la seva terra, i més tard quan s'atreví a proposar-li una visita a la Vall d'Aran, el Rei li contestà. "¿No ves que és imposible poder trasladarme al Valle de Arán., sin carretera? I, "Hágala", li contestà l'aranès. No se sap si fou per aquesta conversa o no, però, poc després es començaren els projectes a fi de dur a terme les obres. Tractant-se d'una carretera fronterera, hi intervingué l'estament militar, i es desestimà seguir el curs de la Noguera Pallaresa fins al Pla de Beret, (1800 m.) perquè durant alguns Km. transcorria paral·lelament amb la veïna França, i això ho consideraven anti-estratègic.

Aquest va ser el motiu de què la carretera entrés a la Vall d'Aran per una "cota" més alta, el Port de la Bonaigua, de 2084 m..

Ara el Rei no tenia excusa, i el mes de juliol del 1924, anà de viatge oficial a Viella, conduït l'Hispano el seu xofer aranès, el senyor Antoni.. Sambeat. Arribaren a terres araneses (Port de la Bonaigua) a les sis de la tarda, on l'esperava el Síndic i altres autoritats de l'Aràn. L'ajuntament de la capital immortalitzà l'esdeveniment, col·locant a la façana del Consistori una placa on s'hi llegeix....

"Pisó por primera vez tierra aranesa un Monarca español, el día 6 de julio de 1924."

Cal aclarir que sis-cents anys abans va estar a la Vall d'Aràn Jaume I el Conqueridor, però no era Monarca espanyol, era Rei d'Aragó, Catalunya, València i Mallorca.

Enmig dels actes protocol·laris de la visita, una nena de les escoles de la Vall, lliurà un ram de flors al Monarca, tot dient-li.... "Majestad, los araneses le quedaríamos muy agradecidos, si nos construyeran un túnel para poder comunicar-nos con España durante todo el año", el Rei l'hi contesta.. "Tu lo verás, hija mia, tu lo verás." L'any següent es feien els estudis del túnel i el 1926, començaren les obres. Aquest túnel, tenia una amplària de 4,6 metres, el cost presupostat de 80 milions de pessetes i el temps de construcció cinc anys. S'obrí al trànsit el mes

de maig de 1948, si be, l'any 1940, era ja un pas per vianants.

També inaugurà el pont que uneix la Vall d'Aran amb França, conegut des d'aleshores com el Pont de Rei. Aquest acte no estava programat, s'hagué d'improvisar acudint a la duana francesa a trobar una autoritat que pogués representar el Govern francès. L'únic que hi havia de més graduació era el Comissari de la duana, i la veritat és que se'n sortí força bé.

A resultes d'haver guanyat les eleccions Municipals del 12 d'abril de 1931 els republicans, el Rei, va dipositar els poders a un Comitè provisional que encapçalava el Sr. Niceto Acalà Zamora, que juntament amb, Manuel Azaña i altres, proclamaren, a la Porta del Sol de Madrid, la Segona República Espanyola, el dia 14 d'abril.

El Sr. Sarnabat va fer l'últim Servei al Rei Alfonso XIII, el 14 d'abril de 1931, que l'acompanyà de Madrid a Cartagena, on l'esperava un vaixell que el conduiria a Itàlia, si bé en aquell viatge, el conduc-

tor de l'Hispano Suïssa, va ser el propi Monarca, i la història diu:..... que la velocitat que duia era tant alta, que a la seva escolta no els fou possible seguir-lo i se'n tornaren a Madrid.

Molts historiadors tenen anotat que, si be, en les ciutats més importants espanyoles, triomfaren els republicans, una vegada, fet el recompte general a tot l'estat espanyol, havien obtingut més regidors les tendències dretanes.

Nota: Aquesta anècdota, ens la va comentar el Sr. Calzado, conseller de la CAIXA, en conferència pronunciada als locals de l'Associació. Es dona el cas que el seu padrí de bateig, va ser, el propi Fundador de la Institució Sr. Josep Moragas i Barret

El Sr. Moragas va fer un viatge a la Vall d'Aran a la tardor de 1927, per inaugurar les Sucursals de Vielha i Les, viatge que aprofità per practicar una cacera de porc senglar. He vist una fotografia on apareix, juntament amb altres caçadors aranesos, al costat d'uns pocs senglars obtinguts en aquella batuda.

UNA CURIOSA LLEGENDA DE FA MOLT DE TEMPS

Per JOAN CARULLA

Sant Maurici, és un llac del Pirineu Lleidatà, enclavat dins la comarca del Pallars Sobirà i formant part de l'extens Parc Natural d'Aigües Tortes-Sant Maurici, que la majoria de vosaltres haureu recorregut. A ponent del llac s'aixeca una escarpada muntanya i quasi al seu cim es divideix en dues parts fins l'altitud de 2747 m.

La llegenda és la següent: La Parròquia d'Espot, cada any per Sant Maurici i des de fa més de dos segles, organitza un pelegrinatge amb una participació nombrosa de la gent de la comarca, recorrent el camí que separa Espot de l'Ermite del Sant, molt propera al llac al que dona el nom. A l'Ermite s'hi celebra tot seguit una missa, i acabada la cerimònia religiosa, tothom cerca un lloc adequat en fer-hi un bon àpat.

Resulta que un dia, dos caçadors del poble, en lloc d'oïr la missa, pujaren per les escarpades parets de la muntanya, a fi de caçar-hi algun isard. Quan estaven al vèrtex del penyal, sentiren les campanes de l'ermita que tocaven tot anunciant el moment de la consagració, es veu que els nois se'n burlaren un xic a la vegada que aixecaren la bota tot fent un tragueta; i fou en aquell moment en què quedaren totalment petrificats i les escopetes van caure a terra formant un angle com dos agulles de rellotge que marcaven un poc més del migdia

En veure que era ja molt de nit i els joves caçadors no arribaven a casa, sortiren molts voluntaris del poble per fer una recerca, influït el mateix mossèn.

En arribar al lloc dels fets van veure dos estàtues de pedra, una davant de l'altra, i les escopetes als seus peus, senyalant l'hora exacta que a l'ermita es feia la consagració.

Els familiars imploraren al sant i també al mossèn a fi d'ajudar-los a desfer l'encanteri, però no s'aconseguí res de positiu.

És aquesta, doncs, la llegenda que donà nom a aquella singular muntanya, que des de llavors es coneix com ELS ENCANTATS.

Des de la part oposada del llac, es pot veure avui aquelles dues pedres de forma humana, com volent confirmar que la llegenda té indicis de realitat.

OPINIÓ

DES DE LA COLÒNIA NO EN DIGUEU MAI MÉS PAÍS, DE CATALUNYA

Per JOSEP BELLET FALCÓ

En la parla habitual dels catalans és molt normal emprar la paraula “país” per referir-nos a Catalunya, i per això deixem anar ben sovint expressions com “aquest país”, “el nostre país”, “el país català”, i en el llenguatge grandiloqüent dels polítics hi freqüenten expressions com “defensar el país”, “estimar el país” “treballar pel país” etc...

Aquesta manera d'expressar-se no és pròpia de la parla castellana. A ells, per referir-se a Espanya, no se'ls acut parlar de “*este país*”, “*nuestro país*”, o “*el país espanyol*”. En lloc d'això diuen “*esta nación*”, “*nuestra nación*” o “*la nación espanyola*”. I els polítics, aixecant bastant més el llistó, diuen amb la boca ben plena que ells “*defienden la nación –o la patria–*”, “*aman la nación –o la patria–*” o “*trabajan por la nación o la patria o el Estado*”.

La diferència en les dues maneres d'expressar-se no és una qüestió banal, no es tracta d'hàbits o matisos, és una qüestió de conviccions. Ells van segurs, convençuts de posseir una nació, una pàtria, un estat, i nosaltres ens debatem entre el voler i el poder i per aquest motiu parlem amb la boca petita i acudim fàcilment al subterfugi de reduir a país el que és una nació.

Alguns, especialment els que tenen dificultats en reconèixer plenament els drets de Catalunya, objectaran que aquesta és una qüestió banal, intranscendent, que país i nació són paraules sinònimes i és ben bé igual emprar-ne una o l'altra. Això no és veritat. L'ús que se'n fa de les paraules

acaba donant-les-hi el sentit real. No és ben bé igual dir “un home pobre” que un pobre home”. Doncs en les paraules “país” i “nació” passa ben bé el mateix. Tenen una connotació ben diferent, i els que ho sabem millor són els que ho neguen.

Tant és així aquest tema que, en la “sagrada Constitució espanyola”, nascuda a l'ombra inacceptable del temor franquista, no hi hagué manera de fer-hi constar que Catalunya és una nació, i feina tingueren per fer acceptar el terme nacionalitat, que és una forma empetitida i dissolvent del concepte nació. En el recent Estatut del 2006 la definició de Catalunya com a nació va moure rius de tinta i de bilis i solament s'aconseguí que en Preàmbul hi constés que el Parlament de Catalunya havia acordat que Catalunya és una nació”. Acord que pels efectes pràctics en la Constitució espanyola i en la mentalitat dels constitucionalistes és com si en el Preàmbul hi haguessin fet constar que els àngels tenen sexe. O sigui, que tan se'ls en fot el que hi digui que ha dit el Parlament de Catalunya.

Dir que Catalunya és una nació i no un país, no és una qüestió de matisos, és una qüestió de principis, de convicció i de fermesa. I els que ho tenen més clar són els que aspiren que Catalunya no sigui mai res més que una comunitat autònoma. És per això que la paraula nació els ennuega. Doncs, miri, per treure's l'ennuegament va bé prendre glops d'aigua a poc a poc. I acabo com he començat: No en diguem mai més país, de Catalunya. Catalunya és una nació! Una nació amb tot el dret de ser un Estat.

gráficas
COLORAMA
Fotomecànica

C/. Mallorca, 474 4º 1a

Tel.: 93 232 66 11 - Barcelona

E-mail: colorama@gcolorama.com

- Gràfiques en general
- Disseny
- Plotters grans formats amb foam i plastificats
- Impressió digitals color i blanc i negre sobre tot tipus de papers
- Digitalització d'imatges
- Directe a planxa (CTP)
- Impressió

AGRICULTURA – SAVIESA NATURAL PRÀCTIQUES ACTUALS – MIRADES DE FUTUR

Per JOAN CARULLA

LA LLUNA – Gran importància del quart minvant o lluna vella.

Aportacions en cursiva del senyor Francesc X. Marimon, ex-conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya:

“Abans de Jesucrist ja es tenia en compte i s’escrigué llibres, com VITRUVIUM, que no sols es donava importància a la LLUNA en l’agricultura i la fusta, sinó també en la construcció i altres activitats.”

“Encara que sembli perdut el costum de mirar la lluna per fer les feines de la terra, no és així. Molts agricultors ho tenen en compte a l’hora de llaurar i sembrar. La terra manté molt més bé la humitat si es llaura en lluna vella. En algun viatge als Estats Units i Canadà m’he quedat sorprès del que tenen en compte la lluna els pagesos d’aquells països.”

Sembrar els alls en lluna vella (quart minvant) les arrels en lloc de clavar-se a terra empenyen l’all amunt i fora de la terra.

Les patates arrenen millor i rendeixen més. (I millor si es rega el regueró o sols on es posa el tros de patata.)

Els arbres per fusta, aquesta no es corca tallats en lluna vella.

Les canyes han d’estar “madures” de l’any, pasat l’hivern i amb lluna vella. Això ho tenien en compte els que feien escombres. Al seu moment es farà la llista inacabable de la influència de la lluna en la vida i activitats de l’home.

En podar els arbres cal tenir-ho molt en compte.

I també en regirar fems per adob. En lluna vella es confita” millor i es fa més assimilable per les plantes. Del contrari és seca.

El mateix principi regeix per llaurar la terra, fardada de nutrients i matèries orgàniques en descomposició i conserva més humitat de cara a les pròximes collites. Molt important en cultius de secà. Un altre principi seria no llaurar la terra fent pols o fang. Especialment perjudicial és remoure o trepitja la terra molt molla. Fa terrossos com totxos sense coure, s’assequen abans de l’hivern i sol es desfan piconant-los. Si perden molt temps la humitat s’esterilitzen. És el que passa

amb les tàpies de terra. I el que deu passar quan es cremen els terrossos. (Se’n deia formiguers). Això es feia pensant que es millorava la terra cremada. Els bons resultats obtinguts era per les cendres que quedaven a la terra i li restituïen part dels elements que s’havien tret amb les collites.

Procurem aprofitar la lluna vella per a collir i conservar els aliments. Especialment en posar olives en aigua salada. Aquesta, com l’aigua del mar o el sèrum fisiològic, al 9 %. O un ou fresc que sobrenadi com una pesseta rossa.

En resum, cal sembrar en LLUNA VELLA (o quart minvant), tota classe de llavors, així trasplantar hortalisses i arbres. Aquests, endemés, a l’hivern, quan el moviment de la saba és minin.

TERRA ESCALDADA – Tocant o llaurant la terra seca i calenta a l’estiu després d’una pluja insignificant (Un cm. o menys, doncs si és molt més ja es deixa de treballar), aquella granja de terra sol produeix males herbes durant uns quants anys, especialment roselles.

Segons el senyor Marimon, barrejar terra seca i humida pot ser perjudicial tot l’any, però més a l’estiu, de cara a futurs cultius.

LLEI DEL MINIM DE KIEBIG – Poc la coneixen els agricultors, però regeix en el món vegetal i animal. El creixement i producció (i potser la resistència a plagues) està en proporció a l’element important que menys abunda (la dogma més curta) ; aire, sol, aigua, nitrogen, fòsfor, potassa, ferro, magnesi i una infinitat d’oligoelements. No cal dir que tots existeixen en el compostatge.

Per lògica deu haver-hi una llei del màxim que va en contra de la producció òptima, com hi va per al creixement d’una criatura un biberó massa ric en qualitat i dosi.

COLLITES ALTERNES - En terres no molt riques en composició i pobres de règims de pluges s’estila deixar un any en guaret per “emmagatzemar” nutrients i humitat per a la collita de l’any següent.

En terra fèrtil i de regadiu fóra antieconòmic i un menyspreu al sol beneït que banya la terra com la pluja i al procés biològic que constantment es fa al sòl. Cal aprofitar-lo amb una collita o dos per any. I en terra molt feraç i amb demografia prop,

fins a quatre collites a l'any. Millor alternant els cultius: cereals, lleguminoses, verdures, tuberculs, arrels fondes, en cavalleria, etc.

TERRA MOLLA – Fa terrossos incòmodes, però si venen gelades l'aigua que contenen augmenta de volum i trenca el terròs, com es trenca una ampolla d'aigua dins del congelador, com es trenca la capa superficial de les roques, començant el principi d'erosió que les empobrirà per enriquir la vall i el pla.

TERRA GELADA – a Lleida es creu que regirant-la en aquest estat donarà cards punxants en abundància. He comprovat que així passa.

CULTIU BIOLÒGIC – És ideal i convenient per a l'individu. Però, de moment, indispensable per alimentar una humanitat en creixement exponencial. I menys si la nostra alimentació ha de passar en bona part a través d'un animal. Segons els científics es perd més del 80 % i es contamina en la mateixa proporció: CO₂, plaguicides, purins, consum d'aigua, etc.

PLAGUICIDES – Imprescindibles de cara a la producció i els guanys. Perillosos per la salut humana, encara que passin pel metabolisme d'un animal (de terra, mar o aire.)

HERBICIDES – Hi ha moltes formes d'eliminar les herbes que no donen fruit comestible (oxigen, sempre): segar, llaurar superficialment, etc. S'enriqueix la terra amb nutrients naturals i no s'enverina el subsòl i les aigües que necessitem pures i menys contaminades.

Visita Grup C.C. Lleidatà al Hort del Sr. Joan Carulla.

L'EVAPORACIO RESTA CALOR – Pe això suem i no ens augmenta la temperatura exposats al sol d'estiu o en treballs molt calorosos. Per això sobreviuen les plantes, donant-nos frescor. A l'evaporació devem la pluja, la regularització climàtica i la vida damunt la terra.

Els nostres pares això no ho sabien, però ho aplicaven per a tenir el beure fresc: embolicar el recipient amb sacs molls o herba mullada posava l'aigua a un grau que mai feia mal i donava gust de beure. El senyor Marimon ho millora: les ampolles en un cistell ple de palla menuda i alguns grans de blat o ordi que germinen necessiten humitat, evaporen més i aigua més fresca.

A veure si entre tots ho podem continuar.

GENS, EVOLUCIÓ, ALTRUISME

Per COSME SALÓ

La vida és un procés pel qual uns conjunts d'elements, anomenats gens, es dupliquen o repliquen, de tal manera que l'organisme que els porta mor després d'intentar deixar la màxima descendència. Mai podrem trobar restes dels primers organismes, perquè no han pogut deixar fòssils. Segurament que els gens que tenien eren distints dels actuals que són més eficients, més aptes per a deixar descendència. És probable que aviat els científics creïn formes de vida simples, però mai sabrem com eren les primeres del nostre planeta, però ens ajudarà a comprendre com s'ha format la vida.

Els organismes han evolucionat per a poder adaptar-se als canvis ambientals, i s'han propagat el màxim que els ha permès la naturalesa del nostre planeta. Llegint llibres sobre l'evolució es pot

comprendre com han arribat a formar-se òrgans tan complexos com els pulmons o la vista, i com s'han format les distintes espècies.

Una espècie es forma **relativament en poc temps** però cal que hi hagi uns **individus aïllats**, un **canvi ambiental dramàtic** i que hi hagi **mutacions en alguns gens (canvis provocats per radiacions, recombinacions de gens, inserció de bacteris o virus, simbiosis, etc.)**. La majoria de mutacions són dolents per als individus i per tant s'eliminen en morir l'individu o els seus fills o es transmeten provocant malalties hereditàries. Però aquelles mutacions que **beneficien als individus, és a dir els fan més prolífics, poden arribar a formar una nova espècie, uns individus que no poden aparellar-se amb els de l'anterior espècie.**

Les espècies ximpanzé, goril·la, orangutan, etc., i els homínids (dels quals només queda l'home), procedim del mateix animal comú, som com cosins més o menys llunyans.

Els altres homínids van desaparèixer, perquè no estaven tan capacitats com l'home, en aquell ambient. Alguns homínids, com els neandertals, tenien fins i tot el cervell més gran que l'home, però nosaltres havíem adquirit una qualitat molt important: **l'ajuda als demés (altruisme o el cooperativisme)**. Això va facilitar un allargament de la vida, un millor desenvolupament del llenguatge i la divulgació dels diferents descobriments (realitzar objectes, aprofitar les plantes, caçar millor,...). L'altruisme ens va convertir en una nova espècie.

De la mateixa manera que la capacitat per a aprendre un idioma és genètica i tots la tenim, també la pràctica de l'altruisme ho és. Ara bé, així com l'aprenentatge d'un idioma beneficia directament a qui el practica, l'altruisme a vegades no. D'aquí que, per a què l'altruisme quedés fixat genèticament va caldre que els qui el practicaven obtinguessin **sempre** a la curta o a la llarga un benefici. Aquest benefici pot ser de dues maneres: un plaer **immediat** si en ajudar no es perjudica a si mateix (s'ha demostrat que en els actes altruistes s'alliberen endorfines, és a dir, se sent benestar), o un plaer **futur** si en ajudar es perjudica a si mateix. Aquest plaer futur pot consistir en "sentir-se recompensat més endavant", "sentir plaer en recordar el passat", "augmentar la confiança en si mateix", "tenir fortalesa per a resistir les adversitats", etc.

Caldrà divulgar més enquestes o estudis que relacionen l'altruisme amb la felicitat. Això serviria per a convèncer a més persones de què els qui practiquen l'altruisme no perden el temps i també serviria per a contrarestar l'efecte negatiu que causen tantes pel·lícules o novel·les en què el protagonista és una persona immoral sense que al final quedi "castigada". Tampoc els historiadors han contribuït a divulgar la vida normal de la gent: el que era important per a ells era divulgar les guerres, les vides dels famosos, la construcció de monuments, etc.

La nostra espècie, l'home, fa molts mils d'anys que no evoluciona per a crear una nova espècie, perquè no li ha calgut competir dramàticament amb altres espècies (no ha patit unes condicions climàtiques o ambientals difícils, les adquisicions culturals li han permès adaptar-se a quasi tots els ambients de la terra), simplement ha anat ocupant gran part del planeta i només ha evolucionat suprimint uns pocs gens i creant altres varietats de gens (el del color de la pell, la forma dels ulls, l'assimila-

ció de la llet per les persones grans, etc.). Més de 150.000 anys va viure de la caça i la recol·lecció de plantes.

Però el descobriment de l'agricultura i la ramaderia fa uns 10.000 anys va canviar el món: va portar un desenvolupament molt gran dels assentaments humans, unes societats massa poblades, que va frenar la **pràctica** de l'altruisme; ja hi havia més menjar, no necessitaven tant l'altruisme o l'ajuda mútua. És a dir, no necessitaven l'altruisme **per a subsistir, però** tampoc es beneficiaven del **plaer que comportava la seva pràctica**. I així van néixer els "sucedanis" de l'altruisme: les creences en les grans religions jeràrquiques, les quals, cal reconèixer-ho, sempre han alabat els actes altruistes (com si la **nostra ment** necessités valorar o exercitar l'altruisme), però quasi sempre amb l'objectiu de "agradar als déus" o "aconseguir els paradisos", i perquè la seva pràctica beneficiava al conjunt de la societat i **encara ara diuen que el fonament de l'ètica és la religió**. En lloc de la caça en comú, existia la propietat comunal de la terra, i els oficis artesans es van multiplicar i van donar lloc als gremis protectors; però les noves circumstàncies van propiciar que alguns s'aprofitessin dels demés, lluitessin entre ells, s'apoderessin del que podien, escampessin la seva immoralitat.

I arriba la revolució industrial que transforma l'agricultura, la ramaderia i els oficis. Creix de nou la població, i el saber científic s'accelera. Neixen les utopies anarquistes i comunistes, i els obrers es defensen creant sindicats i es funden els partits.

I últimament arriba l'explosió de l'electrònica que accelera la mundialització de l'economia i de les comunicacions.

Ara cal pensar i actuar mundialment.

Per a **pensar mundialment** cal: 1) entendre la genètica (les persones tenen pocs gens diferents uns dels altres i aquests gens que tenim diferents estan distribuïts per totes les races del món, 2) entendre el sentit de l'evolució (els gens només intenten estendre's per tot el planeta, i l'home no és més que un organisme al servei dels gens, però que finalment ha descobert aquest procés), i 3) entendre que sense una nova font d'energia (la de fusió?) transformarem el planeta amb els materials contaminants i hi haurà catàstrofes naturals que disminuiran la població mundial i portaran molts patiments. Per això, si a més de practicar l'altruisme lluitem per conservar i millorar el planeta i procurar que hi visquin el màxim de gent possible (en aquest moment hem de reduir la natalitat) i en les millors condicions possibles, ens sentirem més feliços i morirem satisfets. Quant a les migracions, cal res-

pectar d'alguna manera els drets que la naturalesa atorga als qui primer arriben a un territori (si dos animals es disputen un territori, guanyarà el que primer hi ha arribat).

Per a **actuar mundialment** cal anar a favor de la mundialització de la política, però sense partidismes i corregint els inconvenients de la mundialització o globalització econòmica practicada fins ara

(cal prohibir els acords per controlar els preus). Per a tot això calen molts diners que han de sortir dels impostos i la gent els acceptarà (sobretot els rics) si entén **què és la vida**.

En resum: la ciència i l'educació transformaran la humanitat i es conservaran les espècies, les cultures i les llengües que resisteixin aquests anys de transició.

TSUNAMI ALIMENTARI = JUBILATS A LA PICOTA

Per JOSEP BELLET FALCÓ

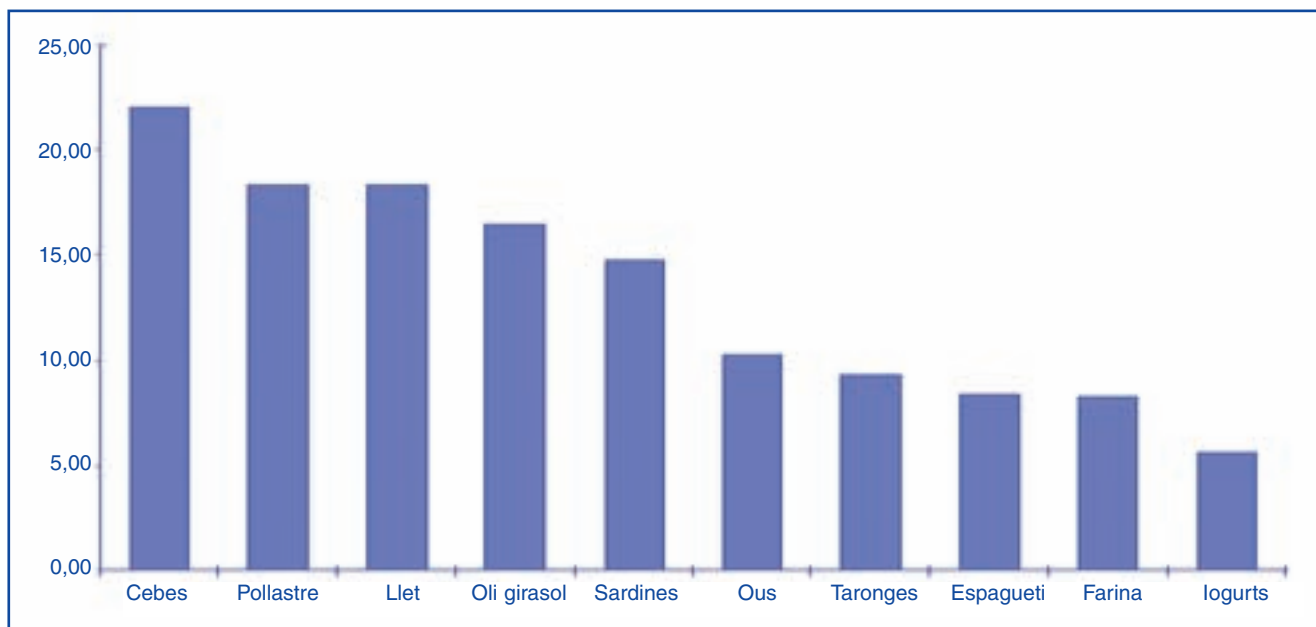
L'increment del cost de la vida és una característica permanent en l'economia de qualsevol país i època, però en el moment actual, quan la gran massa de població viu concentrada en grans ciutats, completament divorciada del món rural, molt

allunyada d'aquella agricultura de supervivència pròpia del nostre país uns cinquanta anys enrera,

la pujada dels preus dels productes agraris i derivats té conseqüències demolidores per les economies dèbils, i de manera molt especial pels jubilats amb pensions de misèria.

Els primers dies del passat mes de novembre algú va qualificar encertadament de **tsumani alimentari** l'increment sofert pels productes agrícoles i derivats de l'agricultura. En el gràfic següent hi figuren les pujades que van experimentar un bon nombre d'aquests productes.

Gràfic número 1. Augment dels preus en % experimentat durant l'any 2007

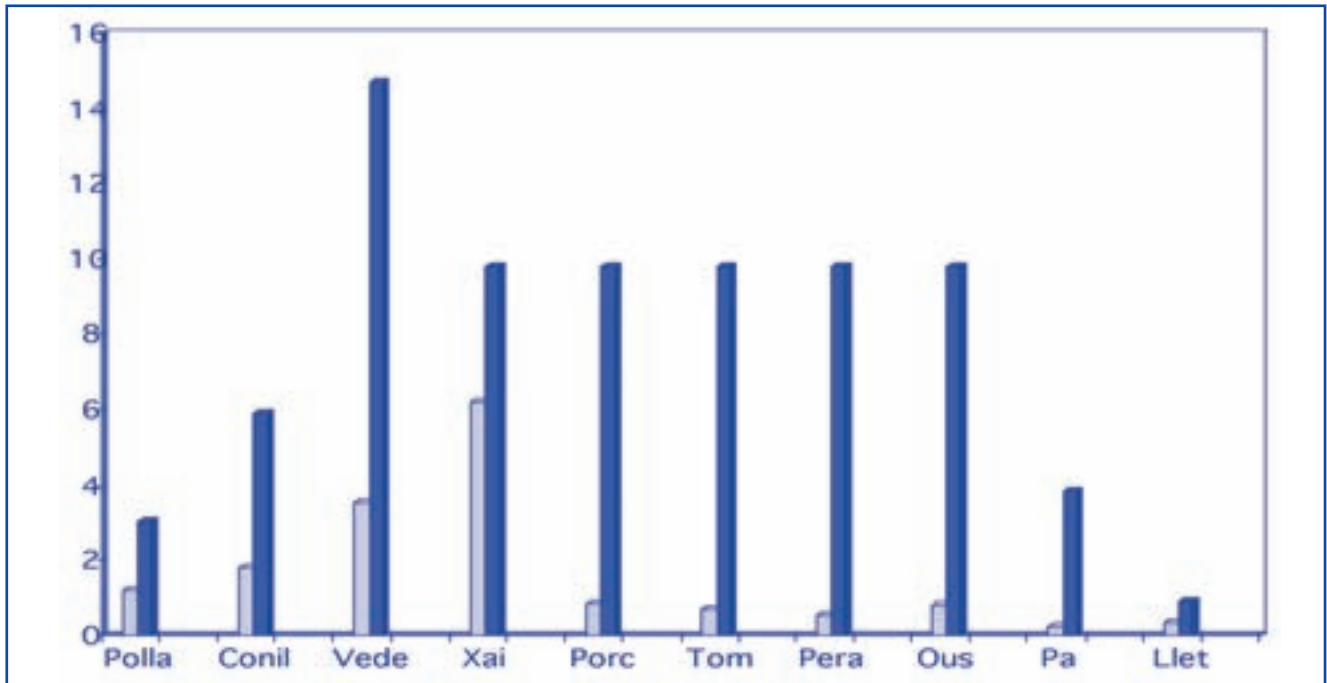
L'increment anual de les pensions, realitzat en base a l'IPC elaborat sobre una cistella ampla de productes, de cap manera cobreix adequadament l'augment real de la despesa que han de suportar els jubilats, concentrada necessàriament en els productes que componen el gràfic número 1, que són els que han experimentat les pujades més desorbitades. I gairebé cada any passa el mateix. A la vista del que acabo d'exposar, entendrem

perfectament el títol que encapçala aquestes línies. L'augment del 4'1 % que el Govern aplicarà a l'increment de les pensions va apropant, un any darrere l'altre, una gran massa de jubilats a una situació econòmica greument perillosa.

D'altra banda, els preus que percep el pagès pels seus productes no guarda cap mena de relació amb els preus de venda al detall. Aquesta consideració ens porta a donar una mirada a la

diferència desorbitant de preus que hi ha entre els gràfic número 2 ens donarà una visió molt clara del productor i els del detallista. Una mirada al del problema.

**Gràfic número 2 – Columna de color clar, preu pagat al productor.
Columna de color fosc, preu de venda al detall.**

L'enorme desproporció entre un preu i l'altre revela el desgavell impressionant que regna en el sector alimentari. La conclusió no pot ser altra que, o el sistema distributiu està mal concebut o l'afany d'enriquiment del sector intermediari ha perdut la vergonya. En tot cas és imprescindible una actitud més enèrgica per part de les autoritats per corregir aquest fenomenal desordre. No val parapetar-se darrere l'afirmació del "**mercat lliure**". Quan el mercat lliure es converteix en un atracament els

poders públics han d'actuar d'una manera o altra.

D'altra banda, i malgrat el gran nombre d'organitzacions existents en defensa dels drets de la gent gran, a mi no em consta que mai hagin aixecat la veu per demanar que si el Govern és incapaç de corregir una comercialització convertida en una especulació descarada, adapti l'increment de les pensions de jubilació a una cistella de preus més adient a les seves indispensables necessitats alimentaries.

Hotel de dues estrelles situat al centre de la ciutat (Pl. Universitat), totes les habitacions amb bany o dutxa, calefacció central, aigua calenta, parking a 100 mts., aire acondicionat.

HOTEL **condestable** ●●

10%*
DESCOMPTA

HOTEL
condestable

Ronda Universitat, 1
08007 • BARCELONA
Tel. 93 318 62 68 • Fax 93 318 67 66
h.condestable@hotelcondestable.com
<http://www.hotelcondestable.com>

* Per a totes les persones que vinguin de part del Centre Comarcal Lleidatà

SALUT

LA MIGRANYA, LA MEVA ENEMIGA

Per MARIA MASSOT

La paraula migranya procedeix del grec “hemikranion”, que vol dir la meitat del crani. L'atac dura tot el temps que una vena es dilata produint un intens dolor al cervell mentre no torna a la normalitat i es contrau. La conec força bé, fa prop de cinquanta anys que en pateixo. Sembla ser que la neva àvia també en patia. Quina herència que em va deixar! Ni tan sols vaig arribar a conèixer-la. Era preferible no heretar res de res. Va ser l'única cosa que em va deixar.

En un escrit d'un diari hi vaig llegir: “*La migranya no mata, però no deixa vivir*”. Quanta raó tenia qui ho va escriure. Els episodis són tan dolorosos que t'obliguen a cancel·lar qualsevol activitat i a tancar-te en una habitació fosca en silenci total les hores que dura la crisi. Aquest dolor insuportable va unit a nàusees contínues i vòmits. Són entre dotze i vint-i-quatre hores sense menjar ni beure. Quan és molt fort l'atac, els calmants no poden actuar. Si la veus venir i te'ls prens aviat ho passes malament, però no et cal interrompre cap activitat.

La migranya ha estat present en esdeveniments importants de la meva història. Quan amb dinou anys em vaig prometre i els meus sogres em varen demanar “oficialment”, la mà, allà estava la migranya, i jo no tenia més remei que “aguantar el tipus” fent el cor fort. Només esperava que marxessin i poder ficar-me al llit.

Abans de la boda només demana Déu que, per favor, aquell dia no en tingués. Abans o després, però aquell dia, no, si us plau! Déu em va escoltar i vaig tenir l'atac el dia abans.

Quan la mare, que estava hospitalitzada molt greu, va morir, aquella nit jo patia un fort atac. Només resava per a què aquell dia no es morís. Ens van trucar per telèfon que estava grau i amb la cara desencaixada i plorant sense consol vaig arribar a l'habitació, però ja l'havien tret. Ja era morta i no vaig poder estar al seu costat per culpa de la meva malaltia. A més, calia fer un munt de coses en una defunció, i jo no valia per a res. Vaig maleir la meva desgracia i demanava Déu, per què?

També aquesta malaltia va ser present en una altra data important. Fou el dia que m'examinava d'oposicions a plaça de mestra de l'Escola Pública. Aquell examen era crucial pel meu futur laboral. M'hi jugava molt. Esperant el meu torn vaig anar empitjorant i el dolor m'atordia tant que no recordava que havia de dir. Aquell dia Déu va obrar el miracle. Just quan em tocava exposar el meu tema davant el tribunal, el president, mirant-se el rellotge, diu: “*Señorita, lo siento, se acabó por hoy. Mañana será usted la primera en examinar-se*”. Déu meu, gracies, vaig exclamar. Reia i plorava a la vagada.

Al dia següent l'atac ja havia remès i més tranquil·la i segura vaig tornar-hi i em va anar força bé. Vaig aconseguir la meua plaça a l'Escola Pública.

He visitat molts metges i seguit molts tractaments, des de la medicina tradicional fins les alternatives: l'homeopatia, acupuntura, fisioteràpia, dietes. Fins i tot en varen operar de les vèrtebres cervicals per veure si millorava, però va ser pitjor, encara.

Amb el pas dels anys la malaltia ha anat cada cop a menys. També he après bastant sobre les causes i els desencadenats. Hi ha moltes aliments i begudes envasats que no puc prendre i vigilar els conservants i estabilitzants. També tinc prohibit fumar i l'alcohol. No hi ha problema, perquè no m'agrada.

La migranya va unida a nàusees contínues i vòmits

PAGINES LITERÀRIES

CONTES DE NADAL MALAUGUR

Per JOSEP BELLET FALCÓ

La Noemi va anar de part en una nit de gossos. A mitja tarda s'havia format una gran broma que buidà el mal humor en arribar el capvespre. Durant les hores de foscor l'estrepit eixordador dels trons i el bram de la tempesta amortiren els udols llastimosos de la jove que paria per primera vegada. La claror encegadora dels llamps semblava encendre les crestes més altes dels arbres i projectava a l'espessor del ramatge figures fantasmagòriques que atemoriren el poblat. El veïnat de Kobsko, aixoplugat a l'interior de les cabanes fetes de palla i fang, s'encomanaven a un Déu desconegut. De matinada, en el moment que el fill de la Noemi obria els ulls al món i la mare els tancava per sempre, va caure una terrible pedregada que va arrasar els horts de la comunitat.

Així que el núvol s'esquinçà, el cap de la petita tribu, l'ancià més assenyat i vell, patriarca i bruixot, va interpretar aquells fets com un mal averany, reuní en assemblea els homes del poblat i en presència de tots abocà a terra la seva bossa d'ossos, petxines, pedres estranyes i amulets, va interpretar la gravetat dels fets ocorreguts, i va determinar que al nounat li possessin el nom de Malaugur i fos considerat per sempre més un ser no desitjat.

Només l'amor de l'àvia va amanyagar la infantesa de l'orfe. Va alimentar-lo amb llet de femella antílop i fruits silvestres i el noi va créixer fort, però malgrat tenir la pell de color xocolata com la resta d'infants, aquests el rebutjaren sempre, mai no el deixaren participar en els jocs i Malaugur creixé en la soledat i la tristesa.

Reclòs la major part del temps a la cabana en companyia de l'àvia, Malaugur memoritzà fàcilment les llegendes que aquesta li contava. La que més captivà l'atenció de l'infant considerat endimoniat va ser la dels tres mars.

<Caminant moltes llunes en direcció a sol ixent –li explicava– es troba un mar immens de color blau, un enorme basal d'aigües inquietes

que de vegades formen perilloses onades coronades amb plata. Cap a ponent hi ha un mar semblant. Però cap al Nord hi ha un mar ben diferent, un mar de sorra de colors, un oceà desert, inhòspit, eixarreït i perillós que només els intrèpids tenen valor per travessar>.

Quan morí l'àvia, Malaugur sol tenia deu anys. Era un minyó fort i valent que no podent cremar les energies saltant i corrent, jugant amb arcs i fletxes amb la resta d'infants, va concebre la idea d'abandonar el poblat per veure el mar de sorra de colors. Va caminar una lluna rere l'altra, Nord enllà, fins que arribà al desert. S'hi va endinsar. Era un plaer experimentar com els peus descalços s'enfonsaven en la blanor de la sorra calenta. Era una joia barallar-se amb el vent eixarreït que s'esforçava per eriçar-li els cabells cargolats i amb negror d'atzabeja. El sol abrusador va començar a cremar-li les espatlles, la set es féu sentir molt aviat i, malgrat que resistí la inclemència de la natura feréstega d'una manera sobrehumana, el jove Malaugur va caure defallit. Mai no podrà saber les hores que va romandre estès sobre la sorra. Només recorda que el despertà la frescor d'un raig d'aigua que dollejava per la boca d'un odre elaborat amb pell de boc.

Malaugur va pensar que havia perdut l'esma en contemplar la gent que l'envoltava. Mai no havia vist uns personatges vestits d'una manera tan luxosa. Al seu poblat, el que més roba portava era el bruixot, i la vestimenta consistia en una peça de tela d'un color indefinit que amb prou feines arribava a cobrir-li les espatlles. La gent que ara tenia davant vestia roba de colors llampants, i els tres personatges que manaven, endemés d'unes capes que fregaven el sòl aixecant el polsim de la sorra calenta, adornaven la testa amb sendes corones d'or, maragdes i diamants.

–Són els Reis Mags –li va dir el patge que li havia abocat l'aigua fresca a la cara– i aquesta caravana segueix el camí que va marcant l'estrella que anuncia el naixement del fill de Déu. La saviesa dels Reis Mags els aconsella seguir-la amb el propòsit d'adorar-lo.

Melcior, Gaspar i Baltasar –tal era el nom dels tres monarques- determinaren que no podien abandonar Malaugur en el desert i se l'endugueren amb ells a condició que no enredés, i perquè no es cansés fent el trajecte li aconsellaren que caminés agafant-se a la cua del darrer camell. Caminaren un enfilall de llunes seguint sempre l'estrella. Durant el dia descansaven a l'ombra de les palmeres d'algun oasi en el que abeuraven els camells i omplien d'aigua fresca els bots pansits. I una nit, finalment, l'estrella es va quedar aturada sobre un muntijol pedregós, no gaire lluny d'un poble anomenat Betlem. En una cova solitària descobriren un matrimoni que amanyagava un nen recent nascut sense més companyia que un bou. Els estranyava que el fill de Déu hagués nascut en la pobresa, però l'estrella que il·luminava esplendorosament la cova ho indicava.

Els Reis descavalcaren i adoraren l'infant. Li oferiren or, encens i mirra i havent encomanat a Josep que tingués cura de Malaugur, van tornar al seu país per un altre camí.

Malaugur va quedar captivat per la dolcesa de la mirada d'aquell infant de cabells rossos i pell blanca anomenat Jesús. Van ser uns dies feliços que trencà el rei Herodes quan, assabentat que en el seu regne hi havia un descendent de la casa de David a qui anomenaven fill de Déu, temorós que aquest li arravatés el tron, va publicar un decret per fer matar tots els infants. Josep, per escapolir-se de la ira d'Herodes va agafar l'esposa i el menut i va buscar refugi a Egipte i no volent posar en perill la vida de Malaugur li aconsellà que se'n tornés al seu poblat.

-Té -li va dir-, et dono un grapat de les monedes d'or que ens han lliurat els Reis i la meua vara florida, perquè t'ajudi a travessar el desert. Cada matí, quan surti el sol, alaba el nom de Déu i menja't una flor, i no patiràs gana ni set durant la travessia, i així que arribis al poblat d'on ets fill, digues-los que has vist el Fill de Déu, i planta la vara que acabo de donar-te en memòria del petit Jesús que has vingut a adorar. D'ella creixerà un arbre esplendorós i tots els habitants del teu poblat tindran el menjar assegurat amb el seu fruit. I tu, amb les monedes d'or, si saps guardar-les, quan siguis gran podràs trobar una bona esposa.

Malaugur ho va fer tal com Josep li havia demanat. Va arribar al poble i, "he vist el Fill de

Déu", els va dir. Però el bruixot dictaminà que el noi estava boig. Aleshores Malaugur planta la vara, i així que veieren com el bastó arrelava i creixia, cregueren en la seva paraula. La vara de Josep esdevingué un arbre immens, l'arbre de Malaugur, li digueren, un arbre que en el futur va alimentar sobrerament la població de Kobsko una generació darrere l'altra.

En fer-se gran, Malaugur va fer un bon casament, va assegurarà la descendència que transmeté de pares a fills l'extraordinària aventura que portà el primer Malaugur en presència de la divinitat

I van creuar pel cel molts sols i moltes llunes i per la terra moltes generacions fins que un dia es va presentar una raça poderosa d'homes blancs que va ocupar el poblat de Kobsho. Eren uns invasors armats i bel·licosos que vestien guerreres militars, calçaven botes altes, cobrien el cap amb salacots d'acer i empraren armes que vomitaven ferro i foc. L'arbre de Malaugur va ser tallat i en el poblat esdevingué la misèria i la gana. Els joves van començar a emigrar.

Els Malaugur van resistir al poblat tot el que van poder, però finalment quan el darrer Malaugur hagué complert deu anys també hagué d'emigrar. Va caminar cap a occident una lluna rere l'altra en busca del bassal d'aigua blava amb ones revestides de plata, i quan el va trobar pujà al primer caiuco que es va llançar a la mar, a la ventura, amb el propòsit de buscar-se la vida en un país desconegut. Hi va arribar una nit molt fosca i freda i hagué d'amagar-se per evitar ser detingut, perquè anava pel món sense papers. Va anar d'una ciutat a l'altra, dormint al ras i regirant contenidors d'escombraries per trobar un tros de pa entre les deixalles. Una nit va arribar a una ciutat il·luminada esplendorosament, els carrers estaven engalanats amb llums de mil colors i aquí i allà brillaven estrelles que li recordaven aquella que el primer Malagur havia vist quan amb els Mags anà cap a Betlem i va trobar Jesús. Recordava perfectament la història que per tradició familiar havia arribat a les seves orelles. Va visitar una estrella rere l'altra per veure si sota la llum hi havia algun nadó. Però no en trobà cap. Cansat i famolenc, a altes hores de la nit, per guardar-se del fred que començava a encarcarar-li els ossos buscà refugi en una església. Allí hi va trobar gent i calor, i actituds de menyspreu, i ulls traspuant indiferència, i mirades superbes que preguntaven en

silenci: <“i tu que hi fas aquí?”>, i persones que s’apartaren del seu costat, perquè Malaugur, endemés de ser negre, anava brut i descurat i en els seus ulls s’hi reflectia la gana i la misèria.

En acabar la Missa del Gall i buidar-se l’església, Malaugur s’encaminà cap a l’estrella que hi havia vora l’altar major. I ara sí, tal com la tradició familiar li havia contat, sota la llum de l’estrella hi va veure Josep i Maria i el nadó ros i blanc que se’l mirava somrient i li obria els braços. Famolenc d’amor, Malaugur es precipità sobre el Nen per abraçar-lo i adorar-lo, però de sobte s’aixecà un cor de veus que protestaven alarmades:

-Mireu que fa aquest negre!.

Què fa aquest negre?

El negre!

Temorós de ser detingut, premé inconscientment contra el pit la imatge del nadó que li havia somrigut amorosament i sortí de l’església corrent espaordit.

Ben aviat tingué darrere seu una munió de gent que l’empaitava cridant a tota veu:

-El negre! El negre! Agafeu el negre que ha robat el nen Jesús!

Una esgarrifança de por recorregué l’espina dorsal de Malaugur. Temorós de ser enxampat per una multitud que el perseguia embogida, en una cantonada va obrir un contenidor d’escombraries i saltà a l’interior.

-És al contenidor! –va cridar una parella que l’havia observat de l’altra banda del carrer.

Entre tots bolcaren l’enorme recipient i quan esperaven que el nen Jesús i el negre apareguessin rodolant enmig de la brutícia, el contenidor va buidar una gran quantitat de petites estrelles platejades que brillaren il·luminades per la claror del fanal més proper. Malaugur i el nen Jesús havien desaparegut miraculosament i mai més se’n va saber res més de cap dels dos.

Al primer Malaugur Sant Josep li aconsellà retornar al seu poblat. Al darrer Malaugur el nen Jesús l’alliberà del sofriment portant-lo a la felicitat d’una pàtria que no té retorn.

AIRES POETICS

SOMNI

Per CONXITA JULIÀ

Amb el sol per companyia
agafo el vol d'un ocell.
-On aniré sense guia
si el mapa que tinc és vell?

-Ja ho sé: aniré per la drecera
d'un codolar fet d'argent
a on neix l'alba primera
i s'hi adora el sol present:

on llueixen les estrelles
amb un resplendor suau,
i amb la son a les parpelles
cerco les flors de la pau.

Faig repòs: potser fadada
tinc un somni ancestral.
-Acotxat en ma faldada
tinc Jesús, que en la mirada
diu: Desperta que és Nadal.

En el 80è aniversari de la fundació del Centre Comarcal Lleidatà publiquem la poesia que composà Ventura Gassol en homenatge a Lluís Companys, president de Catalunya, amb motiu de la seva mort, afusellar pels esbirros franquistes el 14 d'abril de 1940. Lluís Companys era soci del Centre en el moment de la seva fundació i figura en la llista dels nostres presidents honoraris.

AL PRESIDENT COMPANYS

No digueu que ell és mort, -no mor l'alosa,
ni el gra de blat, ni el roserer florit-,
digueu només que el president reposa
entre els braços materns, amorosit.

No digueu que ell és mort -la mort es cosa
dels homes sense rels a l'infinit-,
digueu només que té la boca closa

i la cançó de l'herba sobre el pit.
No digueu que ell és mort -la Mort seria
perdre's en el no-res, i aquell que un dia
acaronà la pàtria amb el peu nu,
i es fa pols amb la terra que l'aferra,
no podem dir que és mort-, ell s'ha fet terra,
i aquesta terra ets tu, ets tu, ets tu...

SOLSTICI D'HIVERN

(Sardana revessa)

També l'alba comença a mitja nit,
la més llarga de l'any.
El dia, curt, treu pit
i es nota el llarg afany.
des de l'inici, amb llum i plors d'infant.
Els curts i els llargs s'alternen amb delit
per acabar els primers;
de fet no hi ha primers ni hi ha darrers.

Tot és tan simultani i escandit
com l'acord de mil veus fent un sol cant.
A cada lloc del món, alba i sardana,
puntegen el glatir de l'Univers
amb curt i llarg singlot de trontoll de tartana,
ritme de rock, de vals i vent divers.

Antón Sala-Cornadó

HISTÒRIA DE CATALUNYA

PALESTRA I LA SEU DEL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ

Per Armand Sanmamed Zanuy Coordinador de la FEHC

A finals dels anys 20 del segle passat, el catalanisme va viure una profunda crisi de confiança en les seves possibilitats, una situació en certa manera similar a la que estem vivint actualment. El 13 de setembre de 1923, el capità general de Catalunya, el general Primo de Rivera, havia encapçalat el cop d'estat militar que instauraria una dictadura que es perllongaria fins al 28 de gener de 1930. Ni el catalanisme d'ordre ni el catalanisme insurreccional havien sabut donar una resposta adequada al règim que tenia com a un dels seus objectius principals l'anorreament de la cultura i la nació catalanes.

Josep Mª
Batista i Roca
amb mossèn
Batlle

Per sortir de l'atzucac calia entendre en què s'havia fallat. Diversos intel·lectuals i activistes de primera línia del catalanisme polític i cultural, encapçalats per Batista i Roca, van encetar un debat de gran nivell en què participarien personatges de la talla de J.V. Foix, Lluís Nicolau d'Olwer, Ferran Soldevila, Alexandre Galí, Pau Vila o Carles Pi i Sunyer: s'havien de diagnosticar les causes com a pas previ a qualsevol estratègia de superació de la crisi.

Una bona síntesi del problema ens la dona el mateix Batista i Roca que escrivia, l'any 1929: "L'educació falsa que havia rebut el nostre poble abans de 1923, portà fatalment a les vergonyes de la dictadura. Cal que escarmentem. Cal preparar el futur amb l'experiència del passat. Un mot enclou tota la nostra posició espiritual d'abans de 1923: el cofoisme. Tots cofois proclamàvem constantment les excel·lències de l'ésser català, érem els més eixerits, la nostra cultura era superior, posseïem els polítics més vius i els financers més

experts, la Mancomunitat era més sòlida que l'Imperi Britànic. Posàvem les banderes a tots els balcons, cantàvem cançonetes a diari. Ballàvem sardanes per tots els carrers i places (...). L'autonomia ens havia d'ésser concedida graciosament, sense cap esforç per part nostra". Pompeu Fabra denunciava "l'excessiva ampulositat del nostre moviment nacional al costat de la manca d'un sòlid fonament en les conviccions patriòtiques (..) la desproporció entre les nostres il·lusions excessives i les nostres reduïdes possibilitats de realització". Tot plegat ens sona força proper, no us sembla?

El cofoisme, el mesellisme, l'individualisme, la disgregació d'objectius, la desorganització eren alguns dels mals col·lectius detectats, indicis evidents de la decadència d'un poble i pas previ de la seva desaparició. Per Batista i Roca la solució era ben clara: "qui vulgui fer pobles ha de començar a fer homes (...) capaços de complir els seus deures en tots els moments i totes les circumstàncies", va escriure.

La conclusió que s'anava dibuixant era evident: si es volia reeixir en la tasca d'alliberament de la nació era imprescindible comptar amb una gene-

El president de l'organització Palestra era Pompeu Fabra

ració de catalans amb una sòlida consciència nacional. Per assolir aquest objectiu, l'eina indispensable era la formació, sobretot la de les joves generacions. Durant el debat, les opinions s'havien dividit en dues posicions en certs moments contraposades: aquells que postulaven la supremacia de la intel·ligència –una forma de parlar d'una sòlida formació intel·lectual- i aquells altres que es decantaven per caràcter, la disciplina del cos. Finalment, es va veure que les dues posicions no havien de ser antagòniques sinó que es complementaven perfectament. La fórmula ideal havia de ser aquella que combinés a la perfecció els dos principis fonamentals: intel·ligència i caràcter.

Aquest és el context en què sorgeix l'organització Palestra, l'any 1930, una entitat de formació cívica i cultural de la joventut catalana. El president era Pompeu Fabra i el secretari, Josep Maria Batista i Roca. El nombre de personalitats que s'hi adheriren o en formaren part fou importantíssim tant per la quantitat com per la qualitat: Ferran Soldevila, Narcís de Carreras, J.M. de Casacuberta, Joan Coromines, Joan A. Maragall, Octavi Saltor, J.V. Foix o Josep Sunyol, van ser alguns dels 5000 membres que va arribar a tenir l'organització. El consens que va aixecar la creació d'una entitat d'aquestes característiques queda reflectit en la composició de la seva presidència col·legiada honorífica, formada per Ramon d'Abadal, de la Lliga; Lluís Nicolau d'Olwer, d'Acció Catalana; Antoni Rovira i Virgili, d'Acció Catalana; Jaume Aiguader, d'Estat Català, Manuel Folguera i Duran, de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. La societat catalana havia vist clar que Palestra era el camí correcte i que, per assolir-ne els objectius, calia que tots, sense excepció, hi possessin el coll.

Palestra combinava la formació cultural amb l'educació física: organitzava cursos de llengua, història, literatura o art i acampades, excursions o competicions esportives; alhora que organitzava campanyes de caire cívic i cultural. En les seves activitats, Palestra no excloïa cap ideologia del ventall nacional, perquè el seu objectiu no era tant el de forjar un model de jove independentista o nacionalista sinó que aspirava, mitjançant la formació integral de la joventut catalana, a la formació de ciutadans catalans nacionals.

El compromís de Palestra amb el país durant els difícils anys de la II República va ser inqüestionable. Quan Francesc Macià va proclamar la

República Catalana, l'any 1931, membres de l'organització participen en l'anomenada Guàrdia Cívica de protecció de Macià. Palestra es va implicar a fons en la campanya a favor de l'estatut del 32 i, el 1934, va col·laborar en un comitè de defensa durant els fets d'octubre, juntament amb altres forces nacionals. Arran d'aquests fets, l'organització va patir la repressió posterior i, el 1935, va haver de canviar de nom per no ser prohibida. Durant la guerra, manté la seva activitat cívica, cultural i política en circumstàncies cada cop més precàries. El darrer acte de què es té notícia de la presència de Palestra fou la Diada de 1938.

Palestra va tenir la seva primera seu al carrer Casp número 12 on, actualment, hi ha Ràdio Barcelona, en un local que, de seguida, va quedar petit per a les ambicions de l'entitat. Calia trobar un nou local, on cada secció hi pogués tenir el seu propi espai i s'hi poguessin dur a terme les activitats administratives i de formació amb la dignitat requerida. Aviat, el novembre de 1930, es va trobar una seu més espaiosa, ni més ni menys que en un dels principals del número 592 de la Gran Via de les Corts Catalanes. Efectivament, al mateix edifici i al mateix pis on, uns anys després, s'hi instal·laria la seu del Centre Comarcal Lleidatà. L'any 1931, com a conseqüència del creixement de l'entitat, es va haver de llogar el pis del costat en el mateix replà. Palestra va ser en aquests locals fins al 1934 quan, després dels fets d'octubre, es va traslladar al carrer Consell de Cent, entre Rambla Catalunya i el Carrer de Balmes.

Alguna cosa d'especial ha de tenir aquest edifici, perquè ha aixoplugat entitats que, com Palestra i el Centre Comarcal Lleidatà, s'han significat per les seves trajectòries, curta en el primer cas i força llarga en el segon, de compromís irrefutable amb el país, amb la seva llengua i amb la seva cultura. Bona prova d'això és que, des de fa uns mesos, gràcies al suport del Centre Comarcal Lleidatà, també hi ha trobat recer la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya, entitat que té entre els seus objectius essencials la promoció de la recerca i de la difusió del patrimoni històric i filosòfic català, convençuda que el coneixement d'aquesta herència cultural és una eina fonamental per a l'enfortiment de l'amor pel país i de la pròpia autoestima de tots els catalans, dels que hi són de fa generacions i dels que hi han arribat fa poc. Que sigui per molts anys

EL GENERAL MORAGUES HEROI NACIONAL DE CATALUNYA

La història l'escriuen sempre els vencedors i la nostra, malauradament, ens l'han escrit els altres. És per aquest motiu que el general Moragues, malgrat que per la seva trajectòria li correspongui amb justícia ser reconegut com l'heroi nacional de Catalunya, ha estat el gran desconegut. Hi havia interès en què el seu nom fos esborrat de la memòria, perquè la seva lluita pels drets de Catalunya i la seva mort oprobiosa a mans dels esbirros de l'infestat Felip V podrien convertir-lo en un símbol nacional. Moragues per si sol pot encoratjar un poble.

Lluís Pujal i Antoni Pladevall, capellà i historiadore, es van ocupar, fa anys, de treure Moragues de l'oblit i col·locar-lo al lloc que li pertoca pel seu heroisme, pel seu amor a Catalunya i per la mort i el despietat aprofitament imposat pel borbó vencedor a ell i a la seva família.

Sant Hilari Secalm, poble nadiu de l'heroi, i Sort, ciutat on visqué, han rendit merescut homenatge a l'heroi més gran de la guerra de secessió del 1714, dedicant-li uns monuments

dignes de l'heroi i de les ciutats que els hi ha dedicat. El monument que Barcelona li ha dedicat no fa honor a la ciutat on l'heroi va morir, va ser esquartejat i el cap penjat

durant dotze anys en una gàbia a la via pública per escarment dels catalans.

El general Moragues mereix alguna cosa més que una simple placa col·locada a l'alçada del pipí dels gossos. Tot Catalunya té un deute amb el general Moragues. Desgraciat el poble que oblida els seus herois. Malaurat el poble que no té cura dels seus símbols.

Monument al general Moragues a Sort

Monument dedicat al general Moragues a Barcelona

Monument al general Moragues a Sant Hilari Secalm

PERSONATGES DE CATALUNYA

LA LLARGA VINCULACIÓ DEL PINTOR VILLÀ AMB EL PALLARS

Per LLORENÇ SÀNCHEZ I VILANOVA

El gran pintor, Miquel Villà, que es deia fill del Masnou, féu mèrits suficients perquè fos estimat, des de molt ençà, un valor nostrat. Una fidelitat de cinquanta anys amb el Pallars, i la incorporació constant que féu a la

seva estupenda obra, de la temàtica del Pirineu, li atorgà amb escreix la condició de pallarès. D'altra banda, no hi ha dubte, que ha estat, un dels més qualificats ambaixadors de les belleses de les nostres comarques.

Miquel Villà i Bassols va néixer a Barcelona, el 15 de febrer de 1901. La família de l'artista, de la burgesia catalana de primers del segle últim, gaudia d'una acomodada situació, fruit de la representació d'una acreditada firma exportadora de vins, que el pare ostentava. Fou el primer fill de deu germans, d'entre els quals, ell i el seu germà Guillem, nascut a Bogotà en 1917, seguien el camí d'una decidida vocació pictòrica.

Finalitzats els estudis de segon grau, el 1914, embarcà amb el pare a Colòmbia, on hi tenia negocis. Allí es matriculà a l'Escola de Belles Arts de Bogotà, on hi romangué fins el 1918, any que retornà a Espanya.

A Barcelona continuà la formació artística a l'Escola de Llotja, fins que, en 1920, efectuà un primer viatge a París. Coincidí, durant el trajecte, amb en Joan Miró que havia celebrat a Barcelona una primera exposició la qual aportava innovadores concepcions, que influïrien la formació de joves pintors com Villà, delerosos de trencar vells esquemes i d'explorar camins nous.

Aquest període de Villà a París es tanca en 1921, amb una nova estada a Bogotà, que no s'allarga, puix l'any següent, tornava a París, i ara, amb el propòsit de passar-hi uns quants anys. Freqüenta l'Acadèmia Colarossi, i exposa als salons de Tardor i dels Independents, com un més dels artistes que tracten d'obrir-se camí a través d'aquestes col·lectives.

Vilà compagina els estudis i el treball pictòric a París amb altres labors, relacionades amb la indústria del disseny i els estampats, que li per-

meten d'obtenir uns guanys que complementin l'assignació familiar, no sempre suficient. Té presència a les escoles lliures de Montparnasse, en els quals, per un modest tiquet, pot disposar de models que planten, en sessions comunes i obertes als joves artistes que, com Villà, roden per la ciutat, amb aspiracions d'obrir-se camí i triomfar en la seva aventura parisena.

Algunes obres d'aquesta època revelen perfectament les característiques que, més endavant, definiran majorment la pintura de Villà. Tant l'estil com les concepcions pictòriques havien madurat i s'orientaven vers unes formes enterament definides. En 1929, exposa a Barcelona, a la sala Parés, i, l'any següent regresa definitivament a Catalunya, per a instal·lar-se al Masnou, lloc d'origen de la família.

De 1933 a 1935 participa en l'Exposició de Primavera, convocada pel Cercle Artístic de Barcelona, i és un dels pintors escollits per en Joan Merli, en el llibre *Trenta-tres pintors catalans*. Per cert que serà aquest escriptor i crític, alhora que destacat marxant, que en hores de gran tribulació per Villà, l'alliberarà de la presó, en haver estat detingut quan tractava d'escapolir-se, de la zona republicana, per la frontera d'Andorra. Diguem que des de 1934, de la mà de l'Enric Porta, l'altre gran pintor pallarès, havia descobert la Pobla de Segur, iniciant des de llavors, allò que seria permanent vinculació d'aquest artista amb el Pallars.

Quan acaba la guerra civil, descoratjat pel panorama ombriu i incert que el país presentava, Villà marxa a l'Argentina, on tenia, a la província de Tucumán, el germà Andreu, periodista destacat que se significava per la defensa dels indis i comunitats aborígens.

Roman a Argentina fins l'any 1943, en què torna a Espanya. En 1945, estimulat per la crítica elogiada de l'Eugeni d'Ors, participa en l'exposició antològica *Acadèmia Breve de Madrid*, presència que repeteix fins el 1949. El gran èxit, però, que el consagra, li arriba amb el Premi Ecuador que li atorga el Jurat de la *Primera Biennial Hispano-Americana*, celebrada, el 1952, a Barcelona.

Excediríem aquest espai, si tractessin de seguir la peripècia puntual d'aquest artista. Només dir que el programa de treball, intens i disciplinat, inclou de manera invariable, tots els anys, una llarga estada a la Pobla de Segur.

Així el paisatge de la contrada, amb els grans conglomerats que encerclen els horitzons de la vall, els marges tranquils del llac de Sant Antoni, les plàcides fagedes que escorten la Noguera Pallaresa, l'encís dels vells caserius, el rostre colrat de la gent del camp, els racons, silenciosos i endormiscats de la vila... són incorporats a la temàtica pictòrica de Villà, i traspuenen, sublimats de la mà de l'artista, en formoses teles que exhibeix en les més prestigioses galeries del país.

En 1986, després d'una trajectòria, pletòrica de reeiximents de tota mena, admirat i enaltit per les més diverses instàncies artístiques i culturals, celebra la darrera exposició a la Sala Parés. Els actes d'homenatge i de reconeixement se succeïxen. El Masnou li dedica un carrer i apareixen diversos llibres que comenten i enalteixen l'obra

de l'insigne pintor. La Pobla de Segur s'hi afegirà de manera pòstuma, en 1989.

A desgrat dels molts anys, Miquel Villà, que manté una envejable forma física i un esperit dinàmic i incansable, continua treballant amb disciplina, entusiasme i rigor. I és enmig d'aquesta aura d'admiració i de reconeixements per la gran aportació a l'inventari artístic, que el dia 25 d'agost de 1988, mor a Barcelona, a l'edat de 87 anys.

El temps no ha fet més que acreixer el valor de la seva obra, que ha adquirit la més envejable cotització en les llotges artístiques de dins i fora del país, una obra en la que, com hem dit, resta amplament reflectida la visió multivariada i vigorosa de les comarques pirinenques.

El Pallars i el Pirineu en general, tan cobejat de sempre, de pintors i gent de l'art, ha fet un lloc a Villà, en la galeria dels homes que l'han engrandit i prestigiats a través de la seva obra, en mèrits a la fidelitat i devoció que al llarg de més de cinquanta anys li demostrà.

*Per totes les persones que vinguin de part del Centre Comarcal Lleidatà

MUNTURA + VIDRES

	Monofocals Antirreflexants		Progressius Antirreflexants
Bàsic	59 €	Bàsic	150 €
Collections	90 €	Collections	220 €
Marques	150 €	Marques	350 €
Moda	220 €	Moda	450 €
Disseny	290 €	Disseny	590 €

Graduacions Dpt. 37 - 2,00 Dpt. 47 - 4,00
Oferta vàlida fins 31/03/07
Ofertes no acumulables

OPTICA CAMPO

Provença, 75 · 08029 Barcelona · Tel.: 93 430 08 34
 Av. Torrent Gornal, 35 · 08905 L'Hospitalet · Tel.: 93 440 34 08
 Rocafort, 81 · 08015 Barcelona · Tel.: 93 424 51 80
 Mail: fcampo@cno.es

EL RACÓ D'EN QUIM

MOVEM LA LLENGUA (I NO ENS LA MOSSEGUEM)

A "EL RACÓ D'EN QUIM" potser valdria més que li diguéssim el racó de l'emprenyat. Perquè... aneu llegint

LLENGUA

Drets lingüístics compartits amb la llengua de l'Estat? Això només se li imposa a un país colonitzat.

BANDERA

Quan a la bandera pròpia li imposen la d'un l'Estat, això només pot passar-li a un país colonitzat

AUTODETERMINACIÓ

Si se'ns nega constantment l'autodeterminació, és que som una colònia, encara no som nació.

IMPOSTOS

Si els impostos que paguem no engreixen la hisenda pròpia, és perquè la nostra terra encara és una colònia.

POLÍTIKS (Catalans)

Si els polítics no van junts quan vivim uns moments crítics, és que no deuen ser dignes d'anomenar-se polítics.

I ENCARA ENS EN FOTEN POQUES

Estic permanentment emprenyat. Si ens dediquessin a recollir un dia rere l'altre els greuges que pateix la nostra llengua i nosaltres mateixos, pel fet de ser catalans, és ben segur que en una setmana tindríem el butlletí tan ple que no hi cabria res més. En publiquem, doncs, uns quants dels més significatius.

CRISTINA PERI ROSSI, escriptora uruguaiana que porta trenta-tres anys a Barcelona, formava part d'una tertúlia de Catalunya–radio i en demanar-li que parlés en català s'hi va negar. Va fer més, la senyora munta un sidral amb els intel·lectuals que mai han aixecat un dit en defensa de la llengua catalana i entre tots pariren un manifest que signa el senyor Carles Duarte, darrer Secretari General de Presidència amb el govern Pujol. I els directors de la Corporació Catalana de RTV amb els pantalons abaixats, tornen a admetre la uruguaiana. **QUINA FALTA DE DIGNITAT! QUINA VERGONYA!**

ANA INGELMO, magistrada del Tribunal que jutja el crim de la Patum de Berga va imposar l'ús del castellà adduint que "el dret a la defensa ha de prevaler sobre els drets lingüístics". La llei diu: "**En les actuacions orals, el jutge o tribunal podrà habilitar com a intèrpret qualsevol persona coneixedora de la llengua utilitzada, previ jurament o promesa d'aquesta persona**". A la sala hi havia desenes de persones aptes per exercir aquesta funció, però, es veu que a la senyora magistrada se li en fot el que digui la llei.

I ara val més que tanqui la boca voluntàriament, no fos que buidant el pap no fos que la senyora Ingelmo caigués en la temptació de tancar-me la boca acusant-me de desacatament.

L'esperit del Comte Duc d'Olivares, el de Felip V. el de Primo de Rivera i el del general Franco cavalquen triomfalment per les terres catalanes. **QUINA VERGONYA!**

COPIEM LITERALMENT UNA PART D'UN ESCRIT DE PILAR RAHOLA PUBLICAT A L'AVUI.

*La generalitat expressa la seva preocupació pel coneixement del català a les universitats, i planteja la necessitat que es faci algun tipus de control de nivell, cosa normal a qualsevol universitat seriosa. Sense anar més lluny, Andalusia acaba d'aprovar un examen de nivell de castellà, per tal d'entrar a la universitat. Parlem d'universitats, parlem de coneixement superior, i parlem de domini lingüístic. Doncs no, cuïta corrents a demanar perdó, a dir que no farem cap examen, que només aconsellarem –això nostre no és un país, és una ONG-, i que tothom té dret a parlar l'idioma que vulgui. És a dir, els catalanoparlans a fer-se fotre, també a les universitats catalanes. O és que algú dubta quin serà l'idioma menys valorat? No cal dir que els arguments són els clàssics: no ens poden tancar, som un país obert...tan obert que estem ben oberts de cames. **QUINA VERGONYA!***

EL TANCAMENT DE TV3 AL PAÍS VALENCIÀ

Quan les televisions de tot el món no coneixen fronteres és una autèntica vergonya que TV3 hagi de ser tancada al País Valencià. Eliseu Climent, president d'Acció Cultural del País Valencià reclama suport per evitar el tancament i per fer front a la multa de 300.000 euros imposada pel govern valencià en una acció que com a mínim hauria de ser qualificada de feixista.

La lluita contra la llengua catalana sostinguda dins de l'Estat espanyol hauria d'avergonyir els polítics, a tots els polítics, perquè per activa o per passiva hi són tots implicats.

SORT EN TENIM DELS QUE TENEN MEMÒRIA

Publiquem la Carta del dia del diari Avui del 5 de novembre signada per **Àngel Vilella Guasch**:

Sóc independentista

I no ho era. Sóc català i sempre me n'he sentit fins al moll de l'ós, però fins fa un temps no havia sentit la necessitat que té el meu país de la independència. A més, creia que una vegada s'acabés la dictadura s'acabaria la nostra discriminació en front de la resta d'Espanya; evidentment estava molt equivocada i malauradament els fets m'ho han demostrat. Els acords post 23F, la LOAPA, l'alta velocitat començada per Sevilla, el dèficit pressupostari envers Catalunya, la negativa de Madrid a publicar les balances fiscals, els papers de Salamanca, les xapes dels cotxes, els diferents criteris judicials segons en quin sentit siguin les suposades ofenses, els constants insults dels mitjans de comunicació que tots sabem, el caos ferroviari, el patètic espectacle del Tribunal constitucional, l'aeroport de Barcelona, el dèficit crònic de les inversions en infraestructures, les constants ingerències amb les corresponents retallades en les competències estatutàries, les mentides continues i conscients quan a la convivència català-castellà a Catalunya, les opinions fetes públiques respecte a la fira de Frankfurt, etc. Acabo donant les gràcies als espanyols en general per haver-me fet adonar que ens cal la independència.

MISCEL·LÀNIA**FRASES QUE FAN PENSAR** Aportades per Nati Papaseit

“És molt gran la força dels sentiments; és molt poderosa la comunitat de sang”. Ciceró

“La natura ha donat un cor tendre a l'home en donar-li les llàgrimes, i aquesta tendresa és la part millor de nosaltres”. Juvenal

“Creu-me: els obsequis captiven els homes i els déus”. Ars Amandi

“El que hagi fet un favor que el calli; que l'expliqui el que l'hagi rebut”. Séneca

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Relacions Ciutadanes
Districte de l'Eixample

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
Direcció General d'Acció Cívica

Diputació de Lleida

PATRONAT DE TURISME DE LLEIDA

PATRONAT DE PROMOCIÓ
ECONÒMICA DE LLEIDA